

Govor visokog predstavnika i specijalnog predstavnika Evropske unije Valentina Inzka na 12. zajedničkog sjednici Predstavničkog doma i Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH

Sarajevo, 12. maj 2009.

"Vaše Ekscelencije, predsjedavajući, ministri, članovi kolegija, poslanici i delegati, dame i gospodo,

Hvala vam što ste me pozvali da vam se danas obratim. Drago mi je što sam se vratio u Bosnu i Hercegovinu. Namjeravam da sarađujem s vama i s građanima ove zemlje i da vam pružim ruku.

Svaki visoki predstavnik, naravno, i specijalni predstavnik EU, suočavao se sa drugačijim izazovima.

Moj pristup se zasniva na uvjerenju da Bosna i Hercegovina ne može samo preživjeti i nastaviti da postoji nego da može uspjeti i prosperirati. Uvjeren sam da građani ove zemlje imaju resurse i mogućnosti da to i ostvare.

Za mene je Bosna i Hercegovina rudnik talenata, zemlja finih i darovitih ljudi, a ja namjeravam da sarađujem sa njima, sa tim ljudima.

Jasno je da nas naš poznati ples nuđenja standardnih argumenata nije doveo do cilja koji smo htjeli ostvariti.

Zato smatram da je Bosni i Hercegovini potrebna nova koreografija.

Za ples je, naravno, potrebno dvoje. Za kolo još više, ali sam uvjeren da je većina vas u ovom parlamentu i u ovoj zemlji spremna da isproba nove korake.

Smatram da bismo lako mogli postići saglasnost o zajedničkom cilju, a to je da građanima ove zemlje bez obzira na mjesto iz kojeg dolaze, njihovu vjersku pripadnost, spol ili starosnu dob pružimo dostojanstven i miran život zasnovan na uzajamnom poštovanju i povjerenju i na pravdi, život bez straha i da nudimo građanima život u sigurnosti.

U svojstvu specijalnog predstavnika EU pokušat ću da pomognem nastojanjima

usmjerenim ka postizanju napretka na putu Bosne i Hercegovine ka evropskim integracijama putem pružanja savjeta, medijacije i pomoći ću u naporima kako se u tom smislu poduzimaju ti koraci.

S druge strane, u svojstvu visokog predstavnika, osigurat ću da svi poštuju Dejtonski sporazum i da reforme i institucije, uspostavljene kako bi država realizirala svoje nadležnosti, ne budu ugrožavane ili potisnute na rub društva.

U ulozi visokog predstavnika govorim u ime međunarodne zajednice, a postoji jedno pitanje gdje bih želio vrlo jasno iznijeti svoj stav. Postoji samo jedan brod koji će građane i konstitutivne narode ove zemlje dovesti u Evropsku uniju i NATO, a to je suverena, cjelovita Bosna i Hercegovina.

Vrijeme je da se prestane s oklijevanjem

Rekao sam da nam je potrebna nova koreografija jer nas ovi plesni koraci koje sada pravimo vode u pogrešnom pravcu. Od aprila 2006. godine, politički establišment se fokusira na podjelu i to u vrijeme kada je neophodan osjećaj o postojanju zajedničkog cilja.

Iskreno, ovakvo stanje se ne može nastaviti.

Mnogi su očekivali, i ovdje i u inostranstvu, da će potpisivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju s Evropskom unijom, iz juna prošle godine, pokrenuti energičnu odlučnost da se evropske aspiracije Bosne i Hercegovine pretoče u stvarnost.

Međutim, to se nije dogodilo.

Bosna i Hercegovina se ne može integrirati u EU ukoliko se i sama ne integrira.

I dalje sam uvjeren da je ta integracija moguća. Postići će je aktivni građani, poslanici i delegati u Parlamentu, lideri političkih stranaka putem dijaloga i zdravog kompromisa.

Znam da je jedan mali broj utjecajnih pojedinaca očigledno odlučio ne sudjelovati u tim naporima.

Ali u ovoj zemlji može postojati i snažna koalicija onih koji žele promjenu, koji su otvoreno na strani uzajamnog razumijevanja, koji žele zaustaviti oklijevanje i krenuti ka Evropi.

Ta koalicija može prevladati, a poslanici ovog parlamenta mogu biti dio toga.

Kašnjenja s liberalizacijom viznog režima

U martu je Parlament napravio historijski korak usvojivši Prvi amandman na Ustav Bosne i Hercegovine. Inicijativa je pokrenuta putem političkog kompromisa između tri stranačka lidera. Amandman je usvojen jer je Parlament odlučio da podrži promjenu koja je bila pozitivna za Brčko i pozitivna za Bosnu i Hercegovinu.

Političari u ovoj zemlji su često na meti kritike, često s pravom, ali ipak treba imati na umu šta ustavni amandman o Brčkom govori. Govori, naime, o sposobnosti ovog parlamenta da postigne istinsku i pozitivnu promjenu. Kao slijedeći korak, moja preporuka vama, poslanicima i delegatima ovog parlamenta, ali i političkom establišmentu u cjelini, je da se pažljivije i kritičnije osvrnete na način na koji funkcioniraju vaše institucije, jer uspjeh iz marta može biti ponovljen nekoliko stotina puta.

Dozvolite da navedem praktičan primjer šta to znači. Hrvatska trenutno godišnje donosi oko 200 zakona kako bi svoje zakonodavstvo uskladila s EU. Prošle godine je ovaj parlament donio 16 novih zakona, a samo sedam od tih zakona je bilo vezano za Evropsko partnerstvo. Rezultati iz ovog prvog kvartala 2009. godine pokazuju i poboljšanje, ali ne značajnije poboljšanje.

To nije nedostatak političke ekspertize. To je zbog nedostatka političke volje.

Rezultat toga - uzmimo samo jedan značajniji primjer gdje se iskušava strpljenje miliona građana BiH - jeste da se bezvizni pristup u EU nepotrebno blokira ili odugovlači.

Evropska komisija se nedavno obratila Parlamentu u vezi sa šest zakona čije je usvajanje potrebn u okviru mape puta za ukidanje viznog režima.

Četiri od ovih zakona već su odbijena u Parlamentu [Zakon o graničnoj kontroli, Zakon o naoružanju, Zakon o prevozu opasnih materija, Zakon o međunarodnoj pomoći], a peti zakon suočen je sa snažnim protivljenjem [Zakon o kontroli kretanja oružja i vojne opreme]. Danas je u ovoj prostoriji svakome jasno ko stoji iza neusvajanja ovih zakona. Te stranke i politički lideri također snose glavnu odgovornost za odlaganja u procesu liberalizacije viznog režima.

Imenovanje policijskih odbora, što je dio implementacije ključnih zakona iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i mape puta za liberalizaciju viznog režima, nije

usvojeno u Domu naroda zbog primjedbi nekih od istih stranaka koje su podržale ove mjere u drugom Domu.

Bilo je sličnih slučajeva gdje su političke stranke dale podršku nekim suštinskim zakonima putem njihovih predstavnika u Vijeću ministara da bi te iste zakone odbili kada su došli u Parlament. To nije ona vrsta odgovorne politike koja se očekuje od odgovornih jedne zemlje koja želi da napreduje prema Evropskoj uniji.

Beskrajna diskusija u vezi sa raspodjelom nadležnosti između države i entiteta ne rješava pitanje viznog režima.

Takva diskusija također ne rješava ni druga pitanja koja zaista život u ovoj zemlji čine težim nego što bi trebao da bude.

Morate se izdići iznad retorike, kao što ste učinili i kod usvajanja ustavnog amandmana za Brčko.

Država i entiteti imaju svoje mjesto u ustavnom poretku, naravno, i to niko ne može promijeniti bez saglasnosti konstitutivnih naroda Bosne i Hercegovine i 2/3 većine u Parlamentu.

Novi načini rješavanja starih problema

Kao visoki predstavnik, imam mandat da osiguram da se poštuje ustavni poredak. Također, imam mandat da osiguram da ne bude pokušaja ukidanja ili diskreditiranja institucija države.

Isto tako, neću tolerirati ni korake da se blokira napredak Bosne i Hercegovine prema EU.

A kao specijalni predstavnik, ja ću čvrsto igrati ulogu i u omogućavanju kompromisa i pomaka na širem planu evropske integracije.

U tom pogledu, predlažem da ovaj parlament nađe nove i konkretne načine da dođe do sporazuma i ubrza usvajanje zakona koji su od suštinskog značaja za evropski put Bosne i Hercegovine.

· Ovo bi moglo uključiti i izmjenu poslovnika u cilju ubrzanja usvajanja i razmatranja zakona koji se odnose na integraciju u EU i formaliziranja koordinacije između državnih i entitetskih parlamentarnih komisija koje rade na pitanjima integracije u EU.

Normalna država

Kao visoki predstavnik, ja ću raditi na tome da se olakša napredak na realizaciji pet ciljeva i dva uslova koje je uspostavio Upravni odbor Vijeća za implementaciju mira za tranziciju Bosne i Hercegovine prema sveobuhvatnom prisustvu EU.

Zemlje članice Vijeća za implementaciju mira, uključujući i zemlje članice EU, insistirat će na punoj realizaciji ciljeva, uključujući i državnu i vojnu imovinu, i smatrat će ih pitanjima koja su u tijesnoj vezi sa planom pristupa u EU i NATO.

EU je jasno stavila do znanja da Bosna i Hercegovina ne treba da podnosi zahtjev za članstvo u EU prije nego ispuni ove ciljeve i uslove. Tu se radi o pitanju kredibiliteta, kako za Bosnu i Hercegovinu tako i za EU.

Nedavna odluka Vijeća ministara da pokrene proces popisa državne imovine sa odgovarajućim djelokrugom rada bio je važan pomak koji smo pozdravili, ali to je samo prvi korak. Bit će potrebno postići sporazum između vlada i donijeti zakon, kako je naveo Upravni odbor Vijeća za implementaciju mira, a u konačnici, podrška ovog parlamenta bit će od suštinskog značaja.

Bosna i Hercegovina mora imati imovinu koja joj je potrebna za obavljanje svojih nadležnosti kao normalna država.

Drugi od dva uslova je da Vijeće za implementaciju mira bude u poziciji da da pozitivnu procjenu političke situacije u Bosni i Hercegovini koja je zasnovana na punom poštivanju Dejtonskog mirovnog sporazuma.

Ovaj uslov neće biti ispunjen sve dok postoje osporavanja suvereniteta i teritorijalnog integriteta Bosne i Hercegovine, kao i osporavanja autoriteta OHR-a, odnosno pokušaji da se podrivaju državne institucije i ponište reforme koje su provedene na njihovoj izgradnji.

Drugim riječima, oni koji su odlučili da blokiraju ili podrivaju reforme su upravo ti koji održavaju OHR u ovoj zemlji.

Jedan primjer još uvijek neriješenog centralnog dejtonskog pitanja jeste Aneks VII. Strategija za implementaciju Aneksa VII je trenutno na razmatranju u ovom parlamentu. Vjerujem da ovaj dokument odražava zabrinutosti koje izražavaju razni delegati. On se bavi pitanjima povratka i lokalne integracije, kao i pitanjima finansiranja rekonstrukcije i

pitanjima kompenzacije.

Pozivam vas da usvojite ovaj dokument bez daljnjih odlaganja, te da u potpunosti podržite njegovu implementaciju kako bi osigurali da se adekvatno riješe sva pitanja i bojazni koje imate. U Bosni i Hercegovini još uvijek ima više od 100,000 raseljenih osoba. Njima su potrebni odgovarajući programi pomoći, a Strategija za implementaciju Aneksa VII će omogućiti osnovu za to.

Upravni odbor Vijeća za implementaciju mira tražio je od vas da osigurate brzo usvajanje i realizaciju ove strategije. Iskreno se nadam da ćemo na narednoj sjednici Vijeća za implementaciju mira u junu mjesecu biti u mogućnosti da izvijestimo da je ostvaren napredak u ovom pitanju.

Kao visoki predstavnik, neću tolerisati pokušaje povratka na staro stanje, odnosno poništavanja napretka ostvarenog u realizaciji ključnih reformi, kao što je oblast državne službe. Pokušaji narušavanja nezavisnosti državne službe uvođenjem političkog uticaja te povećanjem broja izuzeća od zakona predstavlja korak unatrag u procesu reforme javne uprave. Ovi pokušaji moraju prestati.

Niko nije iznad zakona

I dalje ću podržavati jačanje vladavine prava. Niko nije iznad zakona. Niko nije izuzetak. Naročito sam zabrinut zbog problema u provedbi Strategije za reformu pravosudnog sektora. Usvajanje ove strategije sastavni je dio uslova koji se tiče vladavine prava, za tranziciju OHR-a u Ured specijalnog predstavnika EU.

Uzimajući u obzir trenutnu atmosferu, uvjeren sam da je u narednom periodu potrebno zadržati međunarodno prisustvo u pravosudnom sistemu u BiH. Potrebno je osigurati produženje mandata donošenjem odgovarajućih zakonskih mjera. Očekujem, stoga, da će i ovo pitanje biti prioritarno za ovaj parlament.

Ustavna reforma

Iznad svih izazova stoji pitanje svih pitanja, a to je pitanje ustavne reforme – to je prije svega neophodno zato što Bosna i Hercegovina ne funkcioniše efikasno. Sistem mora biti promijenjen zato što je zemlji potrebna efikasna i reprezentativna vlada i

reprezentativan sistem vladanja koji će početi pomagati da se popravi životni standard.

Pored toga, u okviru procesa integracija u EU, Ustav mora biti usklađen sa Evropskom poveljom o ljudskim pravima.

Pozdravljam i želim potaknuti nastojanja ovog parlamenta da postavi temelje za provođenje ustavne reforme. Ustavna reforma nije uslov za tranziciju OHR-a u Ured specijalnog predstavnika EU, ali Evropska unija je jasno naglasila da će neke promjene biti potrebne da bi se Bosna i Hercegovina mogla pridružiti EU.

U svojstvu specijalnog predstavnika EU, ja ću zajedno sa drugim partnerima iz međunarodne zajednice pomoći u postizanju dogovora u ovom procesu ako to budu tražili od mene. Lideri iz Pruda su prošlog novembra potpisali dokument kojim se obavezuju da će pokrenuti proces ustavne reforme u kojem će učestvovati i međunarodna zajednica i, naravno, što više stranaka iz ovog parlamenta, kako bi baza nekog mogućeg dogovora bila što šira i da bi se lakše postigla dvotrećinska većina.

U prvom redu, neophodno je raditi na usaglašavanju zajedničkih interesa vezano za sadržaj i vremenski okvir. Vjerujem da postoji šansa da se do kraja ove godine uradi nešto – i to nešto konkretno. Ovo je opet test za parlament, za vaše stranke i stranačke lidere. A na vama je da pokažete da možete povesti zemlju naprijed u ovom ključnom pitanju.

Smanjenje siromaštva

Poštovani poslanici, efekti globalne ekonomske krize vidljivi su u cijeloj zemlji. Siromaštvo je teško i rašireno – i to traži kolektivni odgovor.

Svjestan sam da su različiti nivoi vlasti već usvojili različite mjere sa ciljem ublažavanja posljedica krize, ali čini se da im svima nedostaje neophodna konkretnost i hitnost. Također, ako želimo da te mjere daju rezultate, one moraju biti koordinirane.

Sporazumom sa MMF-om omogućit će se pristup sredstvima, a dodatna sredstva za javne službe mogu se osigurati putem racionalizacije budžeta, tako da sredstva budu distribuirana jednako, a ne nesrazmjerno privilegiranoj manjini, da se daju svima. Imperativ je da se država finansira adekvatno kako bi mogla izvršavati svoje obaveze prema građanima i svoje dužnosti unutar procesa euroatlantskih integracija.

Moram vam reći da – iako to možda zvuči primamljivo – protekcionizam nije

odgovor na krizu. Protekcionizam dugoročno dovodi do manje robe, do slabije robe, do slabijeg izbora, a na kraju krajeva i do viših cijena.

Zakon o zaštiti domaće proizvodnje, koji se trenutno nalazi pred Domom naroda, primjer je kako ne treba rješavati ekonomske probleme zemlje. Taj zakon nije u skladu sa CEFTA-om i mogao bi ozbiljno uticati na izgled Bosne i Hercegovine u evropskim integracijama. Štaviše, Hrvatska i Srbija već su zaprijetile uzvratnim mjerama, koje bi očigledno išle na štetu Bosne i Hercegovine. Zato apelujem na parlamentarce da poslušaju zdrav razum i odbace ovaj zakon u drugom čitanju. Pored toga, nisu se ni ispoštovale procedure CEFTA-e, procedure koje su predviđene baš za ovakve slučajeve.

Također, neispunjavanje ranijih obaveza škodi kredibilitetu zemlje i njenih institucija.

Na primjer, ovaj parlament je podržao reformu elektroenergetskog sektora prije nekoliko godina. To je Bosnu i Hercegovinu stavilo ispred njenih susjeda u toj oblasti i predstavilo je Bosnu i Hercegovinu kao ozbiljnog investicionog partnera.

Sada se sprečava funkcioniranje samog temelja ove reforme – Elektroprenosa BiH – u skladu sa zakonima koje ste već vi svi donijeli. Vaša je odgovornost i to da osigurate dosljednu primjenu ovog zakona, posebno imajući u vidu da je on bio preduslov za otpočinjanje pregovora o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju sa EU.

Distrakcije gurnuti u stranu

Jasno je da posljednjih 16 mjeseci mandata ovog parlamenta mora donijeti i može donijeti daleko više od onog što je do sada postignuto.

Radiću zajedno s vama na jačanju koraka koji vode ka euroatlantskim integracijama, a koji već uživaju veliki politički i opšti konsenzus. To znači da moramo gurnuti u stranu distrakcije koje su u posljednje vrijeme zaustavile napredak. Neću ni tolerisati osporavanje suvereniteta i teritorijalnog integriteta Bosne i Hercegovine. Evropska unija je sasvim jasno dala do znanja da će prihvatiti samo Bosnu i Hercegovinu kao jedinstvenu zemlju i da je apsurdno da se u jednoj zemlji razmatra podjela u isto vrijeme kada njeni lideri izražavaju namjeru da uđu u ujedinjenu EU.

U tom smislu, moje posjete u utorak Beogradu i u petak Zagrebu, prošle nedjelje, bile su jako važne pošto smo tamo opet dobili, i iz Beograda i iz Zagreba, podršku za cjelovitu Bosnu i Hercegovinu i podršku za Bosnu i Hercegovinu koja se sada kandidira za Savjet bezbjednosti Ujedinjenih nacija od 1. januara iduće godine.

Što se tiče ovog parlamenta, moja poruka je sljedeća: morate naći istu političku volju koju ste iskazali prilikom usvajanja ustavnog amandmana o Brčkom. Kao izabrani zvaničnici, imate obavezu da izgradite konsenzus koji će ovu zemlju odvesti tamo gdje njeni građani žele – u Evropu. EU je spremna da pomogne na svaki mogući način, ali krajnja odgovornost je na vama.

Istinski progres dolazi nakon rješavanja velikih, a ne jednostavnih, problema. Sve veće siromaštvo i bolno spor napredak na evropskom putu su teški problemi koji zahtijevaju hitno rješavanje – a ta rješenja će jedino doći s novim pristupom problemu. Sada je vrijeme za poduzimanje kreativnih i hrabrih koraka. A vjerujem da ste vi u stanju poduzeti takve korake. Nadam se i molim da ćete to sve učiniti.

Čestitam vam još jedanput Dan Evrope." (kraj)